

Реконструкция. Киевское

390
Киев

252054.

Київ-54,

вул. Чкалова, 52, кв. 38
Манаку Володимирові Антонов.

275346. Чернівецька обл.,
Заставнівський р-н,
с. Березна, ка,
Геліна Тарасівна Вас.

ПОВМИРАЛИ БАЛАНІ, ГУПАЛІ, КОБЗАРІ, НЕЛОЦІЛІ, ЯВІСНІКИ...

Були тут ліса. Воювали з черкесами. Тут черкеси були, де вони там сиділи?..

А потім уже війна з черкесами. Вигнали їх. А починали населять станицю в Темрюка, оце Варениковську. Її назвали Варениковською.

А чого? Якийсь був Вареник, звать його було так. Ну, конечно ж були козаки тут. Тут всі були козаки. Ми тут, де тут був такий, що з України, то були приписні козаки.

Ой мама перебралася в Темрюка. Десять років було мамі. А я вже в мамі послідня дитина. То вже мені восемдесят дев'ятий год.

Дітей у мамі було сім душ: п'ять дівчат і два сина. То жили мало ходила. Осінню одиали, до Роджества походила. Батько помер. Мати сказала: "Не нада дівчатам грамота". І забрали. Найняли дітей няньчить. Ходила в наймах.

І ходила в наймах до замужу. Спочатку була за Зінченком, а другий чоловік називався Бондаренко. Пожила з Зінченком десять років. Закулачили - в Сибірь попала. Та! Побула в Сибірі три годи. Із Сибіру ото Тайку малою привела... Це пішки жили, це трохи поїздом. Та! Із Сибірі без кусочка хліба і без копійки денгги. То жила та й дитинку це тягла...

У триццятому нас виселяли, у Февралі. Второго Феврала вислали. А в триццять третьом... оце й вертала. Три годи там побула. Муж Зінченко помер. Народа стілько померло! Боже мій!

В Сибіру ми були семдесят кілометрів до Кітлома. Там волонтери були. Багато було вербованих. Так ми ходили туди. Там послідні веди односили, міняли там собі... Це що було, все по

вставали, бо голод заставляв. І ото так в нітлом зчорі, а то Чорний лр, Сапожинський участок був, де ми саме жили.

А ми там ліс пиляли. Ліси там сплошні. Пиляли, сплавлили... Там річучки такі невеликі. Зимом роблят там же з плотіни такі. Як сніг уже пішов, воду збирають, тоді пускають. А це в літо ціле ліс і сплавляють. Складають.

Зимом пиляють і в штабеля, до тих річок. А як ото вже воду пускають, тоді вже сплавлиють... Роблять такий плот. Бутка там. І тоже пливе так. За сплавом ідуть бездотні туди. Ого одчихають, щоб він не зачіпався нігде. То жінчини такі, що без дітей со сплавом ходили. І в ріку Об уже того сплавлили. А ріка Об ото вже ж далеко від тих помаліш річечок. І так вони ідуть уже стільки часом, ці сплавлиють, одчихають. Поті ті уже у плот сідають, оддыхають, а ті вилазять і тоже так. І то плывуть і плывуть...

А цілу зиму і літо ото пиляють, пиляють і тугають, у штабеля складають. А як уже воду пустять, тоді сплавлиють далеко. Де він там уже пливе? Може в сечи. Ото телегра ні сторони - відтіль же вони...

Оскільки нас висіли з Варениковської, не знаю. Багато... У нас трое дітей було. Уже в тому посольку не було роботи. Нас посиляли подальше на роботу, а дітей забирали в дитком. Ну, а з тих двох менших оддала на сезон, а цю* взяла з собою туди на роботу. Думаю: "Буду вже на своїм папку поржити"...

А тоді приїхали на роботу та подивилися - боже мой! Сім сімей наших одних варениковських вимерло. І ото ж: мук мій помер, і це там один помер, а жінка лежить... маленький такий

* Авторка розповіді має на увазі дочку Гайсу Проконівну, 1924 року народження, яка була присутньою під час запису.

гого наї лежить... Пухля, така як колода. Їх тільки час
погнали, а я подивилась... Безлані померли, Гупали померли,
Медоліли померли. Кобзарі померли, Яценки померли, Інобські
один помер, Бездугних уся сім'я померла. Такий голод був у
тридцять третім!

А голод був... Чотириста грам хліба дають, а ні якого
привару, нічого. На дітей /у мене троз/ - п'ять кілограм му-
ки на місяць дають, так я держу тільки так ото. Забоотала,
посолила, похльобали, ні заварок ніяких...

А тоді нас почали гонять туди далеко на роботу. А їх
оставляло дома. Оставляю, спечу їм на п'ять днів. Но они - пі-
ти. нас одправляли на п'ять днів, а їх оставляли. Ну що? На-
чали заселять, що нельзя дітей так оставлять. Оставши їм на
п'ять днів -- вони за день-два поїли, а три дні сидять го-
лодні. Начали випрашиваться. Ну и они тогда придумали: наших
дітей забрать, у дятдом отправить, ближе до желазной доро-
ги, де доставка лучша. А нас погнали туди на роботу...

Ну и пришли ж туда -- боже мой! Те лежить така, як гора
пухла, а те вже там така..."Боже, - подумала, - то ж і нас
те вже... давай, Тезчка!" Лаждали до ночі, те "Тезчка, Тезч-
ка!" - та в світ білий. Без копівки денги, без кусочка
хліба. Гай, бог, ноги! Думаю: "Діти в дятдомі не повинуть
із голоду, а нам тут амбет уже".

То вже ми від Сибірі дальше відійшли. Де пішки, де чіпля-
лися на поїзд. На ступеньках. Поїзд одходи, починимся і її
тут посамо. Бона причепиться за руку, а я вже така. Ну, про-
їдем же ж не прольот. Остановивсь поїзд і ми поскакували...

А то раз одійшли. Поїзд одходи. Хто-то глянув у вікно,

таке кричати: "Беріть дівочку! Дівочку!" - Потерли їй ку
вароч. І мене стягнули. А тут уже і контроль. Охні там кажуть
"ну, нехай дівочка їде тут, а ви ховайтесь". І залізли під
полку. А Таїсія вже була може ними, вроді їхня, поки контроль
проїшов.

А так ходили, у проводників чи стралочників розпитували
"де? куди?" Дороги то не знаємо. Вони нам розкажуть, до на
такі тут путі буде отакі, отакі сформуватися поїзд. "В ло
бні вароч залазьте. Отуда буде їти".

А пішки йшли... Люди голодують, умирають самі... Ну,
яко сил нема ходити. Уже я, а вона зовсім ослабла... а
там постанем кусочок... Дяке в сорних ящиках... Уто там вики
не шіли кусочок, риби там, головки сельдочки... Горі і
смаком... Отакі ми переживали...

Так до Краснодари добилися. А в Краснодарі -- тут ми вже
знаєм, до ми в пізком дойдем... Отак поміж добрими людьми до
билися. І хліба ходили просили милостину. Хто там, ширись,
дасть що-небудь. Хто каже: "Молода, здорова, неча работати!"
А малі, краще, було тридцять три годи. Звичайно я була голо
да. Я б работала.

То там, правда, одна: "у мене, - каже, - а работа. Іди
работай. Пообедать дам". Пішла - п'ять копійць сіна так зани
зу вода затоплювала. Переносить їх на бугор треба було. Тоді
кв сидить, а я п'ять копійць сіна переносила. А сили ж було
тої в мене голодної... Вона нас, правда, покормила так хоро
шо. Ми і далше пішли...

А в тридцять третьому осінню прийшла. Уте не було такого
голоду. Уже мене пригодили.

А тоді до? Нічого не прийшло: ні в колхоз, ні на проіз-
водство. Хоча так: кому отірає, кому даду, тому і город копати.
І так ходила, пока пішла за Бондаренка. Він бригадиром робо-
тав у колхозі. Забрал і мене на роботу туди. І я вже почала
в колхозі працювати...

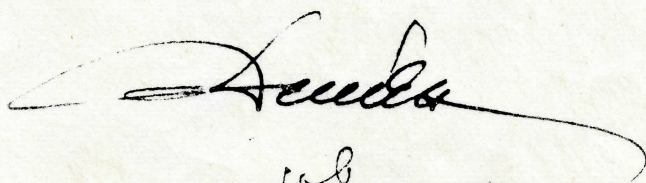
Ой, ой!... Тоді жавінь прожила... Історія... За те, органі-
зується? - За труці! Бо ж головне до? колхоз. ми перші в ста-
ниці зробили колектив. Перші пішли в колектив, а потім сім'я.
В двадцять сьмьом году цей колектив організували... Пішли,
землю в колектив позичували і вже озимий хліб сіяли в колек-
тиві. І вже робимо... хліб уже почали вбирати... А тоді ж
у двадцять восьмому году пішов крупний колхоз... уже ми хо-
дили і в крупном колхозі працювали.

хліб покосили, помолотили і до нього було господарству -
знали. А остальний хліб на їлака розділили - кільки було
часу у колективі... І до тридцятотого...

В тридцятому вислали нас... Побула в Сибірі...

Вимотали цуку...

Записав Г.В.Дем'ян 7 серпня 1986 р.
в станиці Варениківське Примського райо-
ну Краснодарського краю від Бондаренко
Ломни Костянтинівни, 1900 року народжен-
ня.

Дем'ян
Вал.